

■ ■ ■ Det er ingen grunn til å tro at innkjøpsprisen fra forlagene til bokhandlerne er uforanderlig, skriver **Øystein Foros** og **Hans Jarle Kind**.

Fastprissystem betyr ikke høyere bokpriser

DEBATT Bøker

Debatten om bokpriser postulerer mange at bøkene blir dyrere når forlagene bestemmer prisene. Dette synes å bygge på en implisitt antagelse om at innkjøpsprisen fra forlagene til bokhandlerne er hugget i stein, hvilket opplagt er galt.

Hvis vi går bort fra fastprissystemet, vil det bli priskonkurranse mellom ulike utsalgssteder. Særlig for bestselgere vil utsalgsstedene være villige til å redusere egen fortjeneste per bok for å kapre kunder fra konkurrentene. Gitt at innkjøpsprisen fra forlagene er uendret vil dette automatisk redusere bokprisene.

Forlagene vil imidlertid ta hensyn til priskonkurransen mellom utsalgsstedene når de avgjør innkjøpsprisen. Hvis utsalgsstedene konkurrerer ned prisen på en ny bok av tidligere NHH-student Jo Nesbø, så gir det forlaget anledning til å øke innkjøpsprisen som bokhandlerne og andre utsalgssteder må betale. Da vil sluttbrukerprisen stige igjen.

Det er med andre ord ingen grunn til å tro at et fastprissystem i seg selv vil føre til betydelige høyere bokpriser i snitt. Det er derfor ikke overraskende at Telemarkforskning, som har

Øystein Foros. Hans Jarle Kind.

gjennomført en rekke grundige analyser av bokmarkedet, ikke finner at det er grunnlag for å postulere at et fastprissystem gir høyere bokpriser. For eksempel steg bokprisene i Storbritannia etter at fastprissystemet ble forlatt i 1995. Når enkelte konkluderer med at frie priser er en velsignelse for

HYLLEVARE. Kanskje forsvinner klassikerne fra bokhandlerne hyller hvis fortjenesten på bestselgere presses for langt ned, skriver innleggsforfatterne. Foto: Hampus Lundgren

leserne, basert på en sammenligning mellom absolutte priser på bestselgere i friprislandet Sverige og Norge, er fundamentet noe usikkert. For å si det diplomatisk. Ikke minst siden Sverige har relativt lave bokpriser også sammenlignet med andre friprisland.

At bestselgere prises lavt i Sverige er imidlertid ikke overraskende. Et friprissystem vil kunne medføre at for eksempel dagligvarekjeder bruker bestselgere som lokkevarer, som de kanskje selger til under innkjøpspris, eller at de generelt konkurrerer ned fortjenesten på forhandlerleddet. Resultatet vil kunne bli en reduksjon både i antall bokhandlere og i kvaliteten på bokhandlerne. Dette er en av årsakene til at man i mange land om nødvendig er villige til å betale prisen i form av noe dyrere bøker for å sikre bredde og kvalitet. Vi tror ikke vi får se smal litteratur eller gamle klassikere som Agnar Mykle (en annen tidligere NHH-

student) på paller hos Rema. Og kanskje forsvinner klassikerne også fra bokhandlerne hyller, hvis fortjenesten på bestselgere presses for langt ned. Total lønnsomheten blir rett og slett for lav. Kanskje kan man i fremtiden finne dem på nettet som

Et friprissystem vil kunne medføre at for eksempel dagligvarekjeder bruker bestselgere som lokkevarer

e-bøker, men i dag vil det være en dårlig løsning for mange lesere – selv i de landene hvor elektroniske bøker har kapret store markedsandeler. Det er forøvrig interessant å merke seg at det internasjonalt typisk er forlagene som bestemmer prisene på e-bøker. Som i Norge.

Konkurransetilsynet argumenterer for at det istedenfor et

fastprissystem bør brukes mer direkte virkemidler for å sikre bredde og kvalitet i bokmarkedet. Det er imidlertid ikke tilfeldig at indirekte statlige incentivordninger, kombinert med en løsning hvor små og store forleggere bruker sitt skjønn, er dominerende i alle demokratiske land. Det er også i overensstemmelse med det bærende prinsippet om at det ikke bør være for tett avhengighetsforhold mellom myndighetene og markedsaktørene i bokbransjen og mediebransjen forøvrig. Så langt vi kan se, er et bransjeomfattende fastprissystem et relativt billig indirekte virkemiddel som oppfyller kravet om enn armlengdes avstand til myndighetene.

■ *Øystein Foros og Hans Jarle Kind, professorer ved Norges Handelshøyskole. Har tidligere i år skrevet rapporten «Fastpris på bøker: Bransjeomfattende eller frivillig» for Den norske Forleggerforening.*

Navn: Trond Andreassen
Alder: 60
Stilling: Generalsekretær i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

PÅ NATTBORDET

– Nattdorset er ganske fyldig om dagen. Akkurat den jeg leste nå sist, som forøvrig gjør seg veldig godt i din avis, heter «23 Things They Don't Tell You About Capitalism» skrevet av Ha-Joon Chang. Det er en lettlest bok om heteroøkonomene.

– **Hva behager? Hetero hvem?**

– Heteroøkonomene. Hetero som i mangfoldighet. Det er de som går utenfor mainstreamøkonomene sine teorier. Chang avkler 23 myter om markedsliberalisme. Blant annet hvordan afrikansk økonomi stagnerte fullstendig etter frislippet på 70-tallet. De små afrikanske vekstbedriftene hadde jo ikke en sjanse mot de reformene som ble satt inn. Det ble senere døpt om til «globalisering».

– **Vi får se på hvor populært dette er blant DN's lesere. Noe sier meg at mange av dem er såkalte mainstreamøkonomer.**

– Hehe, det er i alle fall interessant å ha et sideblikk på ting. Jeg er en stor tilhenger av å ta to skritt tilbake og besku saken fra avstand. Men jeg har noe skjønnlitterært også. Den siste til Julian Barnes: «The Sense of an Ending».

– **Fjorårets vinner av Booker-prisen.**

– Ja. Det er en bok om en mann på min egen alder, og selv om den ikke er en krim, så har den mye plott i seg. I tillegg er det en god del litterære overveielser over det å bli en eldre mann og vårt forhold til kvinner. Det er vi jo alle interessert i.

– **Jeg trodde eldre menn bare gikk på ski, jeg. Er det kvinner inne i bildet også?**

– Apropos ski leste jeg «Nansen, Northug og jeg» av DN-journalist Simen Tveitereid for litt siden. En innmari morsom bok om nyere norsk skihistorie og all galskapen som herjer nå. Jeg ble sjokkert da jeg fant ut at forfatteren bare er 40 år gammel. Han skriver jo som en 60-åring.

– **Sakte?**

– Elegant. Vi hadde forresten en paneldebatt om boken under tittelen «Har vi smurt oss bort?»

– **Hva ble konklusjonen? Vi smører ganske hissig her på huset i alle fall.**

– De torsdagsutgavene deres med fire dobbeltsider med birkebeinere er litt krampaktige, men jeg leser dem jo med interesse. Jeg møter meg selv i døren her. Akk ja.

■ E-post: etterbors@dn.no Kontaktpersoner: Sarah Sørheim sarah.sorheim@dn.no og Espen Hauglid espen.hauglid@dn.no

■ DN betinger seg retten til å lagre og utgi all stoff i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere, og til å forkorte innlegg.

■ Bidrag som ikke er bestilt, honoreres ikke. **Hovedinnlegg/kronikk:** Maks 4000 tegn (cirka 700 ord). **Underinnlegg/replikk:** Maks 1000 tegn (cirka 200 ord).

DagensNæringsliv

Sentralbord 22 00 10 00

Kundeservice 815 11 815

Annonse 22 00 10 75

Dagens Næringsliv
Christian Krohgs gate 16,
Postboks 1182 Sentrum,
0107 Oslo

REDAKSJONEN etter kl. 16.30

Desken: 22 00 13 30

EtterBørs: 22 00 10 05

Feature: 22 00 13 51

Finans/næringsliv: 22 00 13 64

Foto: 22 00 13 07

Livsstil: 22 00 13 73

Nyhetsjef: 24 10 14 30

Politikk/økonomi: 22 00 13 93

Utenriks: 22 00 13 65

REDAKSJONER UTENFOR OSLO

Kristiansand: 38 07 13 00

Stavanger: 51 85 81 11/13

Trondheim: 91 60 02 17

Tromsø: 77 66 56 65

REDAKSJONER UTENLANDS

Bangkok: +66 76 22 59 70

London: +44 20 8241 9494

New York: +1 917 544 3865

TELEFAKS OSLO

Abonnement: 22 00 10 60

Administrasjonen: 22 00 10 10

Annonse: 22 00 10 70

Løssalg: 22 00 10 30

Redaksjonen: 22 00 11 10

TELEFAKS UTENLANDS

Bangkok: +66 762 34580

TELEFAKS UTENFOR OSLO

Bergen: 55 31 65 92

Kristiansand: 38 07 08 30

Stavanger: 51 85 81 10

Trondheim: 73 80 89 02

Tromsø: 77 66 56 78

E-POST

annonse@dn.no

kundeservice@dn.no

redaksjonen@dn.no

www.dnavis.no